

Raadsvragen

Beantwoording van de schriftelijke vragen gesteld door de fractie Behoorlijk Bestuur voor Den Helder en Julianadorp betreffende dak- en thuislozen.

Aan de leden van de Gemeenteraad

Op 10 augustus 2021 heeft de fractie Behoorlijk Bestuur voor Den Helder en Julianadorp onder verwijzing naar artikel 36 van het reglement van orde voor de vergaderingen van de raad, de navolgende vragen gesteld over dak- en thuislozen, het antwoord vindt u onder de vraag:

1. Hoeveel personen zijn de afgelopen drie jaar binnen onze gemeente met betreffende zorgvraag ingestroomd?

In de periode 2018 t/m 2020 zijn door de maatschappelijke opvang 137 (2018), 128 (2019) en 100 (2020) trajecten aan dak- en thuislozen geboden, waarbij het gaat om trajecten vanuit het doorstroomhuis (17 plaatsen), groeps- en individuele woningen in de wijk (24 plaatsen) en de nachtopvang (maximaal 8 plaatsen). Het aantal aanmeldingen nam in 2021 als gevolg van corona iets af.

2. Welke groepen zijn er te onderscheiden in deze instroom (denk aan jongeren, gezinnen, alleenstaanden, mensen in netwerk en subgroepen binnen deze categorieën) en bij welke groepen is de toename het grootst?

Jongeren van 18-27 maken een groeiend deel uit van de dak- en thuislozen (in 2019 28%). Ook is een groei zichtbaar van het aantal gezinnen met kinderen dat een beroep doet op opvang.

3. Wat zijn achtergronden en oorzaken van de dakloosheid van juist deze groepen?
>In welke groep ziet u dat de problemen zich, na hulp en mogelijk opstap naar zelfstandig wonen herhalen?
>Hoe denkt u deze te kunnen voorkomen, dan wel terug te dringen?

Achtergronden zijn o.m. het ontbreken van voldoende betaalbare woonruimte voor jongeren en tussenvormen tussen Beschermd wonen en zelfstandig wonen met ambulante begeleiding. Outreachend jongerenwerk, een Jongerenpunt, een integrale intake voor vroegtijdige signalering als onderdeel van het Wijkgericht werken en een 18-/18+ tafel zijn er o.m. op gericht deze problematiek nog beter en eerder in zicht te krijgen.

Ook een onderdeel van het "Versterkingsplan dak- en thuisloosheid regio Kop van Noord-Holland" waarvoor de regio in 2021 een fors subsidiebedrag van het rijk heeft ontvangen richt zich specifiek op het verbeteren van de aanpak voor (dreigend) dak- en thuisloze jongeren.

Doel is:

- het voorkomen en verhelpen van dak- en thuisloosheid onder jongeren;
- bieden van maatwerk aan kwetsbare jongeren met woonproblemen en daarmee werkende weg verhelderen en concretiseren van de aanvullende woonbehoeften in de Kop van Noord-Holland én welke regelgeving jongeren op weg naar zelfstandigheid in de weg staat;

- met corporaties, particulier woningbezitters en/of zorgaanbieders realiseren van aanvullend opvangaanbod, bv. preventief opvangproject voor jongeren die tijdelijk niet in de thuissituatie terecht kunnen om afglijden te voorkomen, Kamers met kansen of Trainingshuis.

Het groeiend aantal gezinnen in de maatschappelijke opvang is deels een gevolg van (vecht)scheidingsproblematiek. Deels gaat het om gezinnen met weinig tot geen inburgering in Nederland. Dit zijn bv. gezinnen die uit de Antillen zijn overgekomen (al dan niet met een tussenstop bij familie) en waarbij, ondanks het ontbreken van regiobinding, terug begeleiden niet mogelijk is. Omdat zij nieuw in Nederland zijn hebben zij geen snelle toegang tot een sociale huurwoning. Ook het aantal uiteengevallen gezinnen na een mislukte gezinshereniging (met verblijfsstatus) is groeiend. Deze gezinnen hebben recht op sociale ondersteuning in Nederland, maar blijken onvoldoende afgestemd op en ingeburgerd in de Nederlandse samenleving. Zij kennen hun rechten en plichten nauwelijks, komen met schulden te zitten die zij niet begrijpen, maken onvoldoende gebruik van alle ondersteunende mogelijkheden als consultatiebureau, maatschappelijk werk, toeslagen, inschrijving corporatie, ondersteunende zorg voor de kinderen, enz. Deze gezinnen behoeven intensievere begeleiding en (hernieuwde) inburgering.

De opvang biedt geen gezonde leefomgeving voor kinderen om op te groeien. Het groeiend aantal gezinnen in de opvang zorgt er bovendien voor dat de opvang verstopt raakt en de wachtlijst groeit.

Om dak- en thuisloosheid zoveel als mogelijk te voorkomen worden al:

- gezinscoaches ingezet voor gezinnen met complexe problematiek;
- in het kader van de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhelpverlening betalingsachterstanden gemeld door woningbouwcorporaties, energieleveranciers en zorgverzekeraars;
- door deze melding kan tijdig het Financieel Fit team ingezet worden om inwoners met, dan nog geringe, schulden in een vroeg stadium te benaderen en te ondersteunen.

Onderdeel van het Versterkingsplan is in samenwerking met woningcorporaties en/of particulier woningbezitters uitstroomekken realiseren voor gezinnen die toch in de opvang terechtkomen, zodat zij zo spoedig mogelijk weer kunnen uitstromen en hun leven weer kunnen oppakken. En waar mogelijk tot maatwerkoplossing aan de voorkant te komen om dak- en thuisloosheid van gezinnen te voorkomen.

- 4. Bent u bekend met de Nederlandse grondwet, artikel 22, lid 2? (“Bevordering van voldoende woongelegenheid is voorwerp van zorg der overheid.” Toelichting: dit is een taak “die ziet op een van de primaire levensbehoeften van de mens (...) onder meer uitgewerkt in de woningwet en de Huisvestingswet. De term voldoende woongelegenheid die dit artikel bezigt, betreft niet alleen een voldoende aantal woningen, maar eveneens de kwaliteit van de woningen.”)**

Ja.

- 5. Deelt u onze mening dat het recht op huisvesting een grondwettelijk en mensenrechtelijk kader biedt van waaruit afspraken tot stand kunnen komen tussen een burger die dakloos is (of dat dreigt te worden) en instanties (een maatwerktraject gebaseerd op de specifieke hulpbehoefte en gedragen door alle relevante partijen (gemeente, woningcorporatie, hulpverlening, opvangorganisatie, etc.)?**
> zo ja, hoe kunnen wij dit terug zien in de uitvoering?
> heeft u voor ons hierin enkele meetinstrumenten en of rapportages?

De gemeente maakt jaarlijks prestatieafspraken met de maatschappelijke opvang; realiseert verbeteringen en verbeterplannen wanneer er sprake is van knelpunten en/of verbeterpunten.

Ook met woningcorporaties worden prestatieafspraken gemaakt die o.m. gericht zijn op de huisvesting van bijzondere doelgroepen.

Meetinstrumenten zijn o.m.: de bezettingspercentages van de opvang en de gemiddelde wachttijd om voor opvang in aanmerking te komen.

- 6. Bent u het met ons eens dat thuis- en dakloosheid terug gedrongen kan worden door bijvoorbeeld een ‘bufferzone’ aan de onderkant van de woningmarkt te creëren?**
> zo ja, hoe vertaalt zich dat in uw beleid?
> heeft u hierover cijfers die wij kunnen inzien?

Dit zou een mogelijkheid kunnen zijn. De gemeente heeft echter zelf een beperkt woningbezit. Wel is de werkgroep Flexibel wonen bezig om, met name tijdelijke, woonruimte te creëren voor mensen die met spoed

woonruimte nodig hebben om zo te voorkomen dat zij dakloos worden en een beroep moeten doen op de maatschappelijk opvang.

Helderse woningcorporaties tonen zich tot dusver slechts onder strenge voorwaarden bereid om voorrang of urgentie te geven aan kwetsbare groepen (bv. in de vorm van uitstroomwoningen na opvang of verblijf of verdienwoningen). Die urgentie wordt met name verleend aan mensen die uit een Blijf van m'n Lijf-huis komen en statushouders die op grond van wettelijke regelingen gehuisvest moeten worden. Mogelijk dat de wijze van urgentieverlening opnieuw gezien moet worden.

7. In welke mate ziet u dakloosheid als een woonvraagstuk?

> Onderbouw uw antwoord.

Dak- en thuisloosheid is zeker deels een woonvraagstuk. Aspecten zijn de beperkte betaalbare woonruimte voor jongeren of grote gezinnen. Het ontbreken van uitstroomwoningen voor bewoners van de opvang of beschermd wonen zorgt ervoor dat m.n. gezinnen die uitstroomklaar zijn te lang in de opvang verblijven waardoor de opvang verstopt en de wachttijd groeit.

8. Vindt u ook niet dat wij samen verantwoordelijkheid moeten nemen voor voorkomen en verminderen van dakloosheid. Bijvoorbeeld door betere samenwerking en kennisuitwisseling over risicofactoren voor dakloosheid op wijkniveau, met als doel: vroegsignalering van bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting én het bewaken van de balans tussen dragers en vragers in een wijk of buurt?

> Onderbouw uw antwoord.

Wij zetten ons op diverse manieren in voor vroegsignalering en preventie en maken gebruik van de mogelijkheden de aanpak nog verder te versterken (zie het bovenstaande). Ook de sociale wijkteams kunnen hierbij een belangrijke rol vervullen door hun contacten en hun kennis van de wijk.

9. Bent u ermee bekend dat het niet meer alleen om daklozen met een complexe zorgvraag gaat, maar ook om economische daklozen (daklozen die geen zorgvraag hebben maar op straat staan met of zonder baan)?

>Hoe gaat uw beleid om met deze differentiatie?

Deze groep is bij de opvang in Den Helder beperkt in beeld. Deze groep mag in zijn algemeenheid voldoende zelfredzaam worden geacht om op eigen kracht oplossingen te vinden.

In de coronaperiode kwamen ook de zgn. niet-rechthebbende dak- en thuislozen, zoals bv. arbeidsmigranten die hun woonplek kwijtraakten volgens richtlijnen van de overheid in aanmerking voor opvang. In Den Helder is van deze mogelijkheid relatief weinig gebruik gemaakt.

10. Bent u bekend met de mate waarin gebrek aan betaalbaarheid, beschikbaarheid en toegankelijkheid van woonruimte leiden tot toename van het aantal daklozen?

>Graag zien wij ook hierin uw antwoord onderbouwd en met cijfers tegemoet.

Het feit dat er ook in Den Helder (en de regio) sprake is van een afname van de sociale woningvoorraad is merkbaar voor de opvang. Ook de ruimte op de particuliere woningmarkt lijkt af te nemen. Dit draagt ongetwijfeld bij aan een op dit moment weer wat grotere druk op de opvang en een groeiende wachttijd (van ca. 4 maanden), waarbij opgemerkt kan worden dat gezinnen in nood voorrang krijgen en meestal binnen enige weken een plek kunnen verkrijgen.

11. Kent u de aanbevelingen die de Nationale ombudsman Reinier van Zutphen in maart 2019 deed aan gemeenten, om te voorkomen dat daklozen niet in de Basisregistratie Personen (BRP) staan ingeschreven, dat er goede ondersteuning en begeleiding moet zijn om verder afglijden te voorkomen en dat er passende oplossingen nodig zijn op de woningmarkt?

>zo ja, in welke mate heeft u deze aanbevelingen geïmplementeerd binnen uw beleid en uitvoering?

Mensen die dakloos zijn of dreigen te worden kunnen via de gemeente een zgn. briefadres aanvragen waardoor zij niet uit beeld verdwijnen en bereikbaar blijven voor o.a. overheidsinstanties en hulpverlening. Via de maatschappelijke opvang wordt zo nodig tijdelijke opvang en begeleiding geboden om het leven weer op te pakken. Met corporaties worden afspraken gemaakt om tot passende oplossingen voor ook bijzondere doelgroepen te komen.

12. Bent u bekend met de voor woningcorporaties en marktpartijen grootste obstakels om met woonoplossingen te komen voor economisch daklozen? Welke beleidsoplossingen ziet u om deze obstakels weg te nemen?

(Bijvoorbeeld: Wijkteams en woningcorporaties samen op te laten trekken om kwetsbare inwoners te ondersteunen die geen gebruik kunnen maken van de reguliere zoekprocedures voor een woning bij de corporaties, bijvoorbeeld doordat ze eerder op de zwarte lijst zijn beland vanwege huurachterstand of overlast. Inzet is om de oorzaak van hun (woon)problemen aan te pakken en toe te werken naar een stabiele woonsituatie. Hiermee mag je verwachten dat problemen in de toekomst voorkomen kunnen worden en dus fors bespaard kan worden op de kosten voor ondersteuning en zorg.)

Ja, we zijn bekend met het probleem van de economisch daklozen, maar we zien ze hier in Den Helder niet vaak in beeld.

We noemden al de afspraken met corporaties en energieleveranciers om betalingsachterstanden tijdig te melden waardoor ook zo nodig contacten met de hulpverlening kunnen worden gelegd en de inzet van het financieel fit team om inwoners met schulden in een vroeg stadium te benaderen en te ondersteunen. Ook het zgn. overlastoverleg is gericht op vroegtijdig aanpakken van problemen en daardoor zo mogelijk het voorkomen van uithuiszettingen. Het wijkteam kan hier uiteraard ook een rol in spelen.

De al eerder genoemde Werkgroep Flexibel wonen zoekt naar tijdelijke woonplekken voor m.n. de economisch daklozen. In deze werkgroep wordt ook gekeken naar alternatieve plekken, zoals bv. leegstaand vastgoed, die snel gerealiseerd kunnen worden om mensen die op korte termijn huisvesting nodig hebben te helpen en zo te voorkomen dat zij dakloos worden. Van belang is wel dat deze mensen op enig moment door kunnen stromen naar de reguliere woningmarkt om zo ruimte te creëren voor anderen.

13. Deelt u onze mening dat recht op wonen meer betekenis krijgt in concrete situaties van (dreigende) dakloosheid, door 'wonen' als basis van herstel te nemen en daar ook naar te handelen? Daarna kunnen andere hulpvragen rondom bestaanszekerheid (dagbesteding, werk, financiën) en gezondheid op maat opgepakt worden.

- > Zo ja, hoe zien wij dit terug in uw aanpak,**
- > heeft u hier een plan voor opgesteld?**
- > Zo ja kunnen wij deze inzien?**

Wij delen die mening. We trachten dak- en thuisloosheid met ons beleid zoveel als mogelijk te voorkomen. Is toch maatschappelijke opvang nodig dan omvat de begeleiding een aanpak op alle relevante leefgebieden. Om terugval te voorkomen is na een verblijf in de opvang een goede overdracht noodzakelijk aan de gemeente/wijkteams/ algemene voorzieningen/ ervaringsdeskundigen.

Als onderdeel van ons Versterkingsplan willen wij ook de doorstroom uit de opvang bevorderen, die door de toenemende druk op de maatschappelijke opvang en de, ook in de Kop van Noord-Holland, toenemende krapte op de woningmarkt, voor bepaalde doelgroepen stagneert. Hiertoe willen we projecten als Housing First in Den Helder en de regiogemeenten inrichten. Dit is een succesvol model afkomstig uit de VS, een vorm van wonen met ambulante, intensieve begeleiding bedoeld voor dakloze mensen met meervoudige problemen, waarbij de toewijzing van een woning de start is van een traject waarbij zelfstandig wonen het doel is.

We gaan ook met de regiogemeenten op zoek naar meer passende woningen voor kwetsbare inwoners die zijn uitgevallen bij zorgaanbieders en/of groepsongeschikt zijn (bv. project Ankerplaatsen). Dit betreft maatwerk voor de meest complexe doelgroep.

Wij gaan er van uit dat wij u voldoende hebben geïnformeerd.

Den Helder, 31 augustus 2021

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

J.A. (Jan) de Boer MSc.
burgemeester

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'J' and 'd' followed by a horizontal line.

R. M. (Robert) Reus
secretaris

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'R' and 'M' followed by a horizontal line.